मेधातिथिः काण्वः। इन्द्रः। गायत्री

आ त्वा वहन्तु हरयो वृषणं सोमपीतये। इन्द्र त्वा सूरचक्षसः॥ १ ॥०१६ ॥०१

इन्द्र- इन्द्रियवशीकरणाख्यैश्वर्यसंपन्नमनोबलाधिदैवत। सूरचक्षसः- ज्योतिर्दर्शनयुक्ताः। हरयः- आकर्षणशक्तयः। हृञ् हरणे। वृषणम्- वर्षकम्। त्वा- भवन्तम्। सोमपीतये- रसानुभवाय। आ वहन्तु- प्रापयन्तु ॥१ ॥

इमा धाना घृतस्नुवो हरी इहोप वक्षतः। इन्द्रं सुखतमे रथे॥ १ ॥०१६ ॥०२

घृतस्नुवः- घृतस्राविणीः। इमाः- एताः। धानाः। धाना भ्रष्टयवतण्डुला आधिभौतिके। आध्यात्मिके तु सर्वभूतहितरत्युद्भूतक्रतुसमर्पणाय यानि कर्माणि सन्ति तेषां प्रतीका धानाः। घृतं पूतनवनीतमाधिभौतिके। पूतचिन्तनमाध्यात्मिके। ज्योतिर्मयचिन्तनं वा। घृतस्य ज्योतिरित्यर्थः। हरी- आकर्षणशक्ती। इन्द्रम्- ऐश्वर्याधिदैवतम्। सुखतमे- आनन्दमये। रथे- रंहणे लक्ष्यप्रापकगतिप्रतीकवाहने। ऋते । रथी ऋतस्य नो भवेति श्रुतेः। इह- अत्र। उप वक्षतः- समीपे वहताम् ॥२ ॥

इन्द्रं प्रातर्हवामह इन्द्रं प्रयत्यध्वरे। इन्द्रं सोमस्य पीतये॥ १ ॥०१६ ॥०३

प्रातः- प्रभाते। इन्द्रम्। हवामहे- आह्वयामः। इन्द्रम्। प्रयत्यध्वरे- प्रकर्षेण यतिः प्रयतिः। प्रयतीनां प्रकर्षेण निःश्रेयसायाभ्युदयाय वा यततामित्यर्थः। अध्वरे अहिंसाभूते नञस्तद्विरोधित्वात् सर्वभूतहितप्रदे कर्मणि प्रवर्तमाने । सोमस्य पीतये- रसानुभवाय। इन्द्रमाह्वयामः ॥३ ॥

उप नः सुतमा गहि हरिभिरिन्द्र केशिभिः। सुते हि त्वा हवामहे॥ १ ॥०१६ ॥०४

Dr. Rangani

WEBOLIM

नः- अस्माकम्। सुतम्- निष्पन्नं रसम्। उप- समीपे। हरिभिः- आकर्षणशक्तिभूतैः। केशिभिः- प्राणाश्वैः। इन्द्र। आ गहि- आगच्छ। सुते- निष्पन्ने रसे। त्वा- भवन्तम्। हवामहे- आह्वयामः ॥४॥

सेमं न स्तोममा गह्युपेदं सवनं सुतम्। गौरो न तृषितः पिब॥ १ ॥०१६ ॥०५

सः- तादृशः। त्वम्। इमम्- एनं। नः- अस्माकम्। स्तोमम्- मन्त्रजपं प्रति। उप- समीपे। आ गहि- आगच्छ। इदम्- एतत्। सवनम्- सोमाभिषवमित्यर्थः। रसनिष्पत्तिमिति भावः। षुङ् अभिषवे। अथवा भक्तिसहितं रसम्। वन संभक्तौ। सुतम्- सज्जीकृतम्। तृषितः- तृष्णायुक्तः। गौरः- मृगः। न- इव। पिब- अनुभव ॥५॥

इमे सोमास इन्दवः सुतासो अधि बर्हिषि। ताँ इन्द्र सहसे पिब॥ १ ॥०१६ ॥०६

इमे- एते। इन्दवः- क्लेदनकराः। शुष्कहृदयमपि क्लेदयन्ति ते। सोमाः- रसाः। सुतासः- अभिषुताः। निष्पन्नाः। बर्हिषि अधि- दर्भासनस्य उपरि स्थापिता इत्याधिभौतिके। हृदयाकाशे स्थापिता इत्याध्यात्मिके। बर्हिःशब्दोऽन्तरिक्षनामसु पठितः। तान्- रसान्। इन्द्र। सहसे- सहनशीलताप्राप्त्यर्थम्। पिब- अनुभव ॥६॥

अयं ते स्तोमो अग्रियो हृदिस्पृगस्तु शंतमः। अथा सोमं सुतं पिब॥ १ ॥०१६ ॥०७

अयम्- एषः। अग्रियः- अग्रभूतः। स्तोमः- मन्त्रः। ते- भवतः। हृदिस्पृक्- हृदयस्पर्शी। शन्तमः- मङ्गळकरः। अस्तु- भवतु। अथ- मन्त्रजपानन्तरम्। सुतम्- अभिषुतं निष्पन्नम्। सोमम्- रसम्। पिब- अनुभव ॥७॥

विश्वमित्सवनं सुतमिन्द्रो मदाय गच्छति। वृत्रहा सोमपीतये॥ १ ॥०१६ ॥०८

Dr. Rangaji
WEBOLIM

विश्वम्- सर्वम्। सवनम्- भक्तिसहितम्। सुतम्- अभिषुतं निष्पन्नम्। वृत्रहा- आत्मावरणशक्तिनाशकः। इन्द्रः। सोमपीतये मदाय- रसानुभवाख्यहर्षाय। मदी हर्षग्लेपनयोः। गच्छति- याति ॥८॥

सेमं नः काममा पृण गोभिरश्वैः शतक्रतो। स्तवाम त्वा स्वाध्यः॥ १ ॥०१६ ॥०९

शतक्रतो- शतसंकल्पसंपन्न। सः- तादृशः। त्वम्। नः- अस्माकम्। कामम्- इच्छाम्। गोभिः- आत्मसूर्यस्य चैतन्यकिरणैः। अश्वैः- प्राणैः। आ पृण- सर्वतः पूरय। पृण प्रीणने। पशून्दत्वा पूरयेति आधिभौतिकोऽर्थः। त्वा- भवन्तम्। स्तवाम- स्तुमः। त्वं स्वाध्यः- सुध्येयः ॥९॥

Dr. Rangaraj

WEBOLIM